

**CULTURA INFORMAȚIEI UTILIZATORULUI –
PRIORITATEA BIBLIOTECII UNIVERSITARE**

USER'S INFORMATION LITERACY - UNIVERSITY LIBRARY PRIORITY

Ludmila RĂILEANU, Mihaela STAYER

Abstract: *The article deals with users' information literacy, being one of the priority objectives in the activity of the USARB Scientific Library.*

Keywords: *Information Literacy, USARB Scientific Library, user, training, skills, activities*

Informația întotdeauna a constituit o componentă de bază a educației și a progresului tehnico-științific. Competențele informaționale constituie factorul cheie în instruirea formală, în educația pe parcursul întregii vieți și reprezintă primul pas pe calea realizării scopurilor educaționale. Din păcate, există anumite bariere în crearea unei culturi a informației: *necunoașterea tipologiilor documentare; a strategiilor și a tehnicilor de căutare și localizare a resurselor informaționale; a formelor și a modului de diseminare a informațiilor; cunoașterea resurselor informaționale și localizarea lor, dar imposibilitatea de a le accesa.*

Pentru a putea trece peste aceste bariere trebuie învățate și stăpânite teoriile și tehnicile culturii informației.

Elementele de bază ale culturii informației implică cunoștințe privind sursele de informare și organizarea acestora oferind următoarele abilități:

- să determine și să definească nevoile informaționale;
- să localizeze eficient sursele de informare;
- să evalueze critic elementele informative și sursele de informare;
- să integreze informațiile selectate în cunoștințele sale de bază;
- să organizeze, aplice și să comunice informația altor persoane;
- să utilizeze efectiv informația pentru realizarea activității propuse;
- să folosească informația în mod etic și legal;
- să sintetizeze și să construiască pe baza informației existente, contribuind la crearea noilor cunoștințe.

Definiția clasică a Culturii Informației se referă la „Abilitatea de a **localiza, evalua și folosi** informația pentru a deveni, pentru toată viața, independent informațional”.

Scopul culturii informației este de a furniza fiecărui individ un bagaj minim de cunoștințe care să-i permită să utilizeze informația, să aibă competențe diverse, într-un context ce necesită resurse informaționale.

Logo-ul Culturii Informației simbolizează abilitatea umană de a căuta și a accesa informația, atât prin intermediul mijloacelor tradiționale, cât și prin utilizarea tehnologiilor moderne de informare și comunicare. Elementele grafice din care este constituit Logo-ul, cartea și cercul, au o semnificație recunoscută în întreaga lume. Cartea deschisă alături de cerc, este și o metaforă vizuală, reprezentând persoana care deține abilități de regăsire a informației și dorința de a împărtăși aceste abilități altor persoane. (Edgar Luy Perez, autor, Cuba).

Formarea culturii informației utilizatorilor, este unul din obiectivele prioritare în activitatea Bibliotecii Științifice USARB. În acest sens, a fost elaborat și promovat un pro-gram adecvat de instruire ce include: predarea modulului Bazele Culturii Informației; Programul de orientare Noul Utilizator; Lunarul studenților de la ciclul I de instruire, a Masteranzilor și Doctoranzilor, Săptămâna Accesului Deschis; Săptămâna Educației Deschise; Săptămâna Internațională a Educației Artistice; Zilele USARB și Bibliotecii Științifice, consultații și asistență zilnică în gestionarea instrumentelor și informației; materiale promoționale editate în colecția *Cultura Informației* ș.a.

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți are o bogată experiență în domeniul educației utilizatorilor săi, demonstrând-o prin diverse metode și mijloace de instruire informațională.

Rapoartele de activitate ale Bibliotecii Științifice USARB atestă, că prima metodă de instruire informațională a universitarului bălțean a fost Cursul de inițiere în bibliografie ce se promova încă din anul 1968 studenților din anul I de studii în volum de 6 ore (4 ore teoretice și 2 ore practice) și Bibliografia ramurală, pentru studenții din anul II –III, în volum de 4 ore (2 ore teoretice și 2 ore practice), ambele fiind cursuri opționale. După acestea a urmat promovarea Modulul Bazele Culturii Informației integrat în discipinile Introducere în specialitate și Cercetologie.

Evoluția acestui curs ne confirmă, că pe parcursul a 53 de ani, managerii instituției bibliotecare de comun acord cu cadrele didactice au depus eforturi considerabile și au manifestat insistență în vederea promovării ideii Culturii informației.

Astfel, în anul 2003 – Cursul Bazele Culturii Informației este implementat în baza curriculumului recomandat prin hotărârea nr. 1/9 din 8.11.2002 Colegiul Ministerului Educației (Buletin informativ/Ministerul Educației al Republica Moldova. - nr. 3.- P. 115-120). Cultura informației este integrată în conținutul, structura și ordinea consecutivă a curriculumului național. A fost aprobat cursul respectiv în volum de 30 de ore (16 ore - în semestrul I, 14 ore, anul (II-IV) în cadrul cursului de Informatică aplicată (62 ore) (Buletinul Rectoratului, 2003, nr. 1, iunie-august, p. 4). Promovarea cursului respectiv (62 de ore) a fost aprobată la ședința Senatului Universitar din 14. 05. 2003.

În anul 2007 - Cursul Bazele Culturii Informaționale este reorganizat în primul modul al disciplinei de Tehnologii Informaționale și comunicaționale (60 de ore - 5 credite).

Odată cu aderarea Republicii Moldova la Procesul de la Bologna, Cursul privind Cultura informației a obținut 1 credit pentru 30 ore, dintre care 12 ore de contact.

Începând cu anul 2012, în conformitate cu Ordinul rectorului nr. 05 – 596, toată responsabilitatea în promovarea disciplinei Bazele Culturii Informației i-a revenit Bibliotecii Științifice, care raportează realizarea disciplinei Centrului Activitate didactică din cadrul Universității.

Anul 2016 aduce noi reorganizări în promovarea disciplinei Bazele culturii informației, intervenite prin implementarea a 3 Proiecte naționale și regionale :

- MISISQ - Modern Information Service for Improvement Study Quality - Servicii Informaționale Moderne pentru Îmbunătățirea Calității Studiilor, Programul Tempus (2013 - 2016);
- LNSS - Servicii de suport pentru rețeaua de biblioteci: modernizarea bibliotecilor în Armenia, Moldova și Belarus prin dezvoltarea personalului bibliotecar și reformarea bibliotecilor, Programul ERASMUS+ (2015 - 2018);

- Modernizarea serviciilor bibliotecilor universitare din Moldova (Parteneriatul dintre Norvegia, Moldova și România) (2016 - 2019).

Începând cu această perioadă, cursul BCI are o structură modulară după cum urmează, iar modulele se regăsesc în Repozitoriul Instituțional ORA USARB <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/>

Modulul I – Instrumente de regăsire a informației pentru studii și cercetări: motoare de căutare (portaluri, directoare, rețele sociale, etc.) Managementul datelor de cercetare: OpenAIRE, Open Acces (DOAJ, OAJ, DOAB, blogul OA, IBN, Zenodo repository). Site-ul, blogul BȘ USARB, Repozitoriul instituțional ORA USARB, Cataloage internaționale interactive din lume: Open Library, Calameo, Issuu, Scribd, CEEOL (7). <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/handle/123456789/2860>

Modulul II - PRIMOEExLibris - Catalogul Partajat a 7 biblioteci universitare din RM, platforma ALEPH Catalogul electronic BȘ USARB, componentă specifică a softului ALEPH; (8). <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/handle/123456789/2862>

Modulul III - Baze de date cu acoperire multidisciplinară și servicii specifice marilor distribuitori la care Universitatea este abonată: EBSCO, SpringerLink, etc.: câmpuri/criterii de căutare, cuvinte cheie, filtre, gestiunea rezultatelor; (9). <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/handle/123456789/2859>

Modulul IV - Comunicarea informației, etica utilizării informației, metode de evitare a plagiatului și a dreptului de autor, folosirea unui soft de detectare a plagiatului. Procesul de citare și [prezentare a referințelor](#). Softuri personale de gestiune a referințelor bibliografice: EndNote, Mendeley, Zotero (adăugarea, organizarea, citarea referințelor) (10). <http://dspace.usarb.md:8080/jspui/handle/123456789/2863>

Cursul Bazele culturii informației este destinat pregătirii viitorilor specialiști pentru utilizarea eficientă a informației, oferirea unui suport teoretic și practic pentru orientarea acestora în sistemele informaționale locale/naționale/globale, în fluxul informațional modern, în modul de aplicare a tehnicilor muncii intelectuale.

În cadrul cursului sunt dezvoltate următoarele competențe ale studenților:

1. Formarea capacității de cunoaștere a datelor de cercetare: OpenAIRE, Open Acces (DOAJ, OAJI, DOAB, blogul OA, IBN, Zenodo repository).
2. Formarea priceperilor și abilităților de lucru cu sursele de informare: identificarea necesității informației, cunoașterea elementelor de identificare a

documentelor, determinarea existenței informației necesare, autenticitatea sursei, localizarea informației, înțelegerea informației și crearea informației noi, organizarea, evaluarea surselor de informare privind acuratețea, autoritatea, obiectivitatea, scopul, actualitatea și adecvarea lor problemei ce trebuie rezolvată, analiza și interpretarea informației, comunicarea și prezentarea informației, stocarea, reutilizarea și arhivarea informației.

3. Etica utilizării informației: înțelegerea noțiunilor de bază privind plagiatul și dreptul de autor în cercetarea științifică.
4. Aplicarea citărilor folosind standardul de citare SM SR ISO 690:2012 și stilurile de citare Harvard, Vancouver etc.
5. Utilizarea softurilor personale de gestiune a referințelor: EndNote, Mendeley, Zotero.
6. Generarea automată a bibliografiilor.

7. Căutarea documentelor pe platforma PRIMO ExLibris: Repoziitoriul instituțional ORA (Open Research Archive) USARB), baze de date: identificarea și utilizarea lor.
8. Căutarea în bazele de date, sortare după relevanță, filtre, gestiunea rezultatelor.

Utilizarea motoarelor de căutare, portalurilor, directoarelor, rețelelor sociale pentru obținerea informațiilor pe Internet.

La finalitățile cursului BCI, studentul este capabil:

- Să acceseze informațiile rațional și eficient.
- Să evalueze informația critic și competent.
- Să utilizeze informația în mod corect și creativ.
- Să utilizeze eficient Internetul (motoare de cautare, portaluri, directoare, baze de date, rețele sociale, etc.) pentru cercetări bibliografice tematice.
- Să efectueze cercetări bibliografice în surse de informare tradiționale și electronice, platforme interactive de regăsire a informației (catalog sistematic, alfabetic, catalog partajat).
- Să-și gestioneze contul în catalogul PrimoExLibris: solicitarea cererii, adăugarea preferințelor în e-raft, împrumuturi, prelungiri, rezervări, notificări, alerte etc.
- Să utilizeze resursele PrimoExLibris (baze de date, repoziitorii, resurse de la distanță).
- Să elaboreze liste bibliografice pentru teze de an, licență, master, să întocmească adnotări, abstracte a documentelor.
- Să utilizeze metode, stiluri de citare conform Standardului de citare SM SR ISO 690:2012.
- Să organizeze referințele în softuri electronice: EndNote, Mendeley, Zotero.
- Să evalueze acuratețea și relevanța informației regăsite.
- Să determine care este cea mai bună și mai utilă informație.
- Să evalueze informațiile regăsite prin resurse Web.
- Să înțeleagă aspectul etic în utilizarea informației.
- Să respecte proprietatea intelectuală și dreptul de autor.
- Să utilizeze standarde pentru referințe bibliografice.

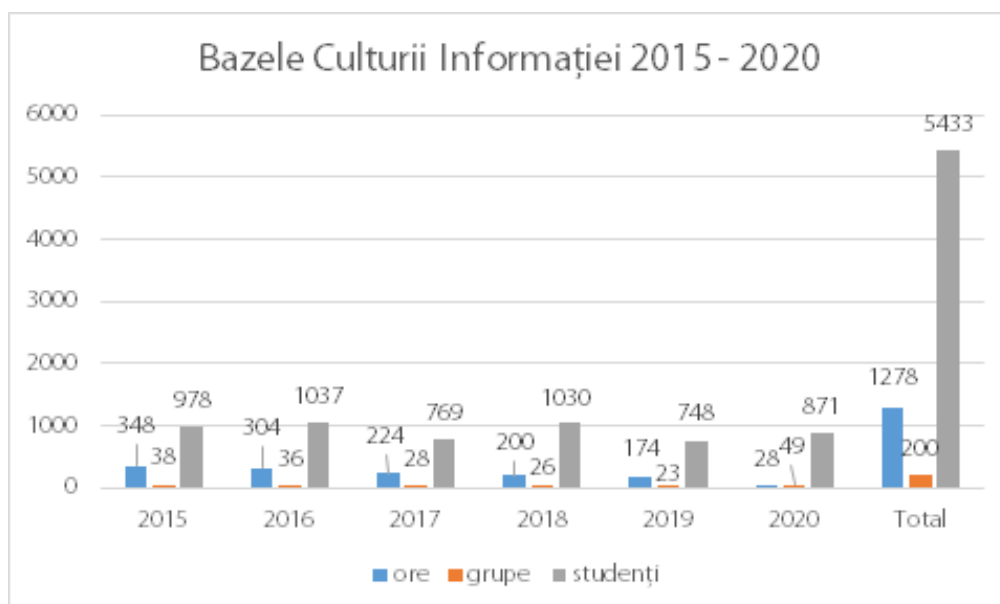
Bibliotecarii, asistenți universitari, promotori ai cursului Bazele Culturii Informației, permanent și-au îmbogățit cunoștințele, participând la diverse sesiuni de training WP3 Cultura informației (Proiectul MISISQ), în Campania Zilele Culturii Informației în bibliotecile universitare - participante ale Proiectului MISISQ, la Trainingul Modulul 4 *Cultura Informației și abilități de cercetare* în cadrul Proiectului internațional *Servicii de suport pentru rețeaua de biblioteci: modernizarea bibliotecilor în Armenia, Moldova și Belarus prin dezvoltarea personalului bibliotecar și reformarea bibliotecilor*.

În urma obținerii de noi cunoștințe, au fost redactate:

- Curriculumul și Fișa unității de curs Bazele culturii informației;
- Testul de evaluare a cunoștințelor, Dovezi de lucru individual al studenților, fiind aprobate în cadrul Consiliului Științific al BȘ USARB;
- Completate formele pentru Calculul volumului sarcinii didactice și Repartizarea normei didactice la Catedra - BȘ USARB, disciplina Bazele Culturii Informației;

- Pregătit Portofoliul Bazele Culturii Informației pentru toate facultățile USARB, care include următoarele: Curriculumul, Fișa unității de curs, Modulele unității de curs Bazele Culturii informației, Teste de evaluare finală relevante Facultăților.

Biblioteca promovează anual disciplina Bazele Culturii informației studenților din anul I de la toate facultățile USARB (la secția zi și cu frecvență redusă), fiind integrată în toate planurile de învățământ. Astfel, în perioada anilor 2015-2020, odată cu instituționalizarea legală a cursului Bazele Culturii informației, cei 10 bibliotecari, angajați prin plata cu ora ca asistenți universitari la USARB, au promovat circa 1 278 ore în 200 de grupe pentru 5 433 studenți.

În cadrul orelor de CI sunt implementate și folosite diverse metode de predare și tehnici de evaluare, aceste metode încurajând schimbul liber de cunoștințe, de idei, de experiențe, confruntarea de opinii și argumente. La fel, bibliotecarii – asistenți universitari utilizează mai multe aplicații și mijloace didactice ce permit învățarea, verificarea cunoștințelor studenților, ce constituie suporturi metodologice pentru profesori, de ex: prin implementarea aplicațiilor digitale Kahoot, HiperSay, ușor putând verifica cunoștințele întregului grup de studenți, motorul de căutare BASE, ne oferă accesul liber la resurse web academice, CiteSeer, oferă disponibilitate în accesarea cunoștințelor științifice și academice.

Totuși, trebuie să ținem cont de faptul că un mijloc de învățare (chiar și calculatorul) nu este eficient dacă e folosit separat, fără a fi element component al unui sistem de forme, metode, mijloace și resurse care se completează unul pe altul.

Conform unor studii psihopedagogice:

- dacă informația a fost prezentată numai oral, după 3 ore aceasta este reținută în proporție de 70%, iar după 3 zile – de 10%;
- dacă informația a fost prezentată numai vizual, după 3 ore se rețin 72%, iar după 3 zile – 20%;
- dacă informația a fost prezentată atât oral, cât și vizual, după 3 ore se rețin 85%, iar după 3 zile – 65%.

Până la pandemie, orele se promovau în spațiile Bibliotecii Științifice USARB, fiind pregătite în acest scop 3 aule, dotate cu echipament (computere, tablă interactivă, proiector) și mijloace necesare studiului: Oficiul de Referințe bibliografice, Mediateca, Centrul de Informare al României.

Anul de studii 2020 - 2021 a început altfel decât anii precedenți, situația epidemiologică din țară impunând anumite restricții, studiile promovându-se în regim online.

Așa dar, cursul *Bazele Culturii Informației* a suportat schimbări, a fost redus numărul de module, din 5 module anterioare s-au promovat doar 4, orele au fost repartizate pe Facultăți USARB și nu conform grupelor Facultăților, bibliotecarii care promovau acest curs nu au mai fost angajați ca bibliotecari – asistenți universitari, ci numiți voluntari în promovarea acestui curs.

Astfel, au fost promovate în total 28 ore de către 5 bibliotecari prin intermediul aplicației Google Meet, care au inclus 49 grupe, fiind instruiți 871 studenți.

Orele au decurs după un orar prestabilit din timp de comun acord cu prodecanii și metodiștii de la studii cu frecvență redusă, fiind accesat pe pagina Web USARB <http://orar.usarb.md/>

Evaluarea sumativă s-a realizat la finele cursului prin intermediul unui test. Borderourile, carnetele de student cu rezultatele evaluării s-au completat, operând prin intermediul bazei de date *Notare studenți a Universității de Stat „Alecu Russo” din Bălți*, fiind semnate de către bibliotecarii responsabili de promovarea cursului și prezentate decanatelor imediat după verificarea testelor.

Pentru o utilizare mai eficientă a resurselor informaționale, în pagina web a Bibliotecii Științifice USARB <http://libruniv.usarb.md/index.php/ro/> sunt disponibile tutoriale video, care explică modalitatea de accesare a unor instrumente cum ar fi: RI

ORA USARB, Catalogul ExLibrisPRIMO, Întreabă Bibliotecarul, Repozitoriul European ZENODO, Videotutorial CEEOL. etc. <http://10.1.1.105/index.php/ro/media-bsusarb/videotutoriale>

Cultura Informației continuă în afara orelor de BCI, cu diverse activități cum ar fi: **Săptămâna Internațională a Accesului Deschis** <http://libruniv.usarb.md/index.php/ro/noutati/172-evenimente/evenimente-2020/956-raport-oa-2020>

Tutoriale video

<http://10.1.1.105/index.php/ro/media-bsusarb/videotutoriale>

Catalogul electronic LibUniv

Repozitoriul Institutional ORA USARB

Serviciul 'Întreabă bibliotecarul'

Katanor LibUniv

Repozitoriul European ZENODO

Baza de date CEEOL

Săptămâna Educației Deschise <http://libruniv.usarb.md/images/pdf/2021/OED-raport.pdf>

Săptămâna Națională de Sensibilizare privind Bibliotecile <http://libruniv.usarb.md/index.php/ro/despre-noi/51-proiecte/proiect-Inss/activitati-Inss/144-saptamina-sensibilizare>

Săptămâna Internațională a Educației Artistice <http://10.1.1.105/index.php/ro/noutati/34-evenimente/1084-s-pt-m-na-interna-ional-a-educa-iei-artistice>

În scopul susținerii activităților de instruire și de cercetare (în condițiile actuale - la distanță), Biblioteca Științifică USARB invită profesorii și studenții de la cele trei cicluri de instruire să participe la **Lunarul studenților de la ciclul I de instruire**,

Masteranzilor și Doctoranzilor <http://libruniv.usarb.md/index.php/ro/noutati/34-evenimente/1015-lunarul-2021>, care se desfășoară anual în perioada 15 februarie - 15 martie. Activitatea anul acesta a fost promovată online prin intermediul platformei

Google meet după un orar prestabilit.

Promovarea conceptului de cultură a informației în rândul utilizatorilor cultivă competențele și abilitățile privind localizarea, evaluarea și utilizarea informației necesară pentru susținerea procesului educațional universitar și participarea în procesul de comunicare academică pentru promovarea și dobândirea abilităților de învățare pe tot parcursul vieții.

Cultura informației este o cerință fundamentală în procesul de studiu și cercetare, astfel, bibliotecarii, ca membri ai comunității educaționale, trebuie să utilizeze capacitățile lor creative și posibilitățile profesionale, contribuind activ la desfășurarea procesului educațional, ajutând studenții în dezvoltarea competențelor informaționale.

Referințe bibliografice:

1. CORAVU, Robert. *Cultura informației - concepte fundamentale* [online] [citat 08 aprilie 2021]. Disponibil: https://www.academia.edu/5361202/Cultura_informa%C8%9Biei_-_concepte_fundamentale
2. HARCONIȚA, Elena. MISISQ WP3 - Cultura informației în bibliotecile universitare din Republica Moldova. In: *Magazin bibliologic*. 2016, nr. 1- 4, pp. 94-104. ISSN 1857-1476.
3. LAU, Jesus. *Linii directoare privind cultura informației și instruirea de-a lungul întregii vieți* [online] [citat 08 aprilie 2021]. Disponibil: <https://www.ifla.org/files/assets/information-literacy/publications/ifla-guidelines-ro.pdf>